

Csillagászati körök a Szovjetunióban

Az amatőr csillagászatnak nálunk Janus-arca van. De amíg az egyik arc mosolyog (ifjúsági körök), a másik (a felnőtt amatőrök világa) sír.

A teleszkópkészítők Semjakin kezdeményezte országos összejöveteleket négyévenként tartjuk. Az összejövetelek — nálunk kollokviumoknak mondják — nagy részén részt vett A. D. Marlenszkij, a Pedagógiai Akadémia tagja maga is aktív teleszkópkészítő. Ő figyelt fel arra a tényre, hogy amíg a 60-as években csak magányos amatőrök, addig a 70-es évek közepétől zömmel iskolai szakkörök vezetői vettek részt a kollokviumokon. Miután felhívta erre a Közoktatási Minisztérium figyelmét, iskolai szakköreink a felsőbb körök aktív támogatását élvezik (ne beszéljünk most a közoktatás helyi neveiről, akiket a régi, begyepesedett instrukciók szerint csak a mutatók és a kiállítási tárgyak érdekelnek, és ezért inkább gáncsolják, mint segítik munkánkat).

A legutóbbi, 1987-ben publikált adatok szerint a legalább 10 éve aktívan dolgozó, iskolásokkal foglalkozó szakköreink megoszlása:

- a különböző szinten működő úttörőpaloták mellett: 74,
- az ifjú technikusok állomásainál: 33,
- a vidéki középiskolák körei: 23,
- planetáriumok égisze alatt: 13,
- egyéb: 17.

Ha a felsorolt 160 körhöz hozzászámítjuk az itt-ott feltűnedező, aztán sorvadásnak induló csoportokat, legalább 500, egyidejűleg működő körről beszélhetünk. Az asztrológia oktatása a középiskolák utolsó osztályában — a sok pro és kontra ellenére — egyelőre funkcionál.

Felszerelésünk, műszerezettségünk (csak az aktív köröket számítva):

- a) 2,5—5 m-es kupola: 33,
- b) gyári műszerek:
 - 80 mm-ig terjedő Zeiss-teleszkópok: 32 db,
 - 180 mm-ig terjedő Zeiss-teleszkópok: 32 db,
 - 130—200 mm-es refraktorok: 24 db,
 - Mizarok: 10 db,
 - Alcorok: 41 db,
 - Makszutow-rendszerek 120 mm-ig: 18 db,
 - iskolai 80 mm-es refraktorok: 103 db,
 - iskolai 60 mm-es refraktorok: 75 db,
- c) saját készítésűek:
 - 100—400 mm-es Newtonok: 28 db,
 - 200—250 mm-es Makszutow-Cassegrainek: 10 db,
 - 165—415 mm-es Cassegrainek, asztrográfok (gyári elemekből): 23 db.

Ezeket kívül húsznál több MTO-objektív, mindenütt binokulárok és monokulárok, fényképezőgépek, térképek stb. Középiskolánk legalább egynegyede rendelkezik 60—80 mm-es iskolai refraktorokkal.

A közoktatás fedezi a négyévenkénti ifjú csillagászok és úrhajósok találkozóját, átlag 400 résztvevővel, valamint a szűkebb konferenciákat (pl. a Halley-üstökös megfigyelésével kapcsolatban).

Nyáron, ha a kavargások engedik, 150 vezető és szakkörtag egy hétre Belomorszkba utazik a teljes napfogyatkozás megfigyelésére.

És most, te síró-mosolygó Janus, segíts! Külön fejezet illetné a felnőtt ifjúság és az idősebb amatőrök munkáját, hiszen szerte a világon ők adják a kiértékelhető megfigyeléseket, de sajnos alig néhány bekezdésre futja.

Nem ismerjük azoknak az amatőr-

röknek a számát, akik a középiskola befejezése után tovább csillagászkodnak. Nincs intézmény, amely munkájukat összefogná, nincs kiadvány (akár kézirat gyanánt), amely őket irányítaná. Elvben ez a VAGO dolga lenne, de mióta tudós-titkárunkat, V. A. Bronstent bizonyos botrányok közepette más munkára tésékelték (pedig ő még csinált valamit), széthullott minden. Az amatőröknek az a része, akiket végzetesen megfertőzött a csillagászat vírusa, a középkor tudósainak módszerét választja: leveleznek. A többiek lassan elkallódnak. Műszerparkunk pedig ott áll kihasználatlanul.

Hogy miért nem fogunk össze, miért nem adunk ki magunk valamiféle körlevelet? Az egyéni kezdeményezés, a sok beszéd ellenére még mindig falakba ütközik. Szerencsére nálunk is akadnak lelkes emberek, akik — ha hivataluk vagy munkakörük lehetővé teszi — nagy segítséget nyújtanak másoknak.

V. V. Martinyenkó (Szimferopol) igyekszik a meteorosok munkáját koordinálni, Sz. J. Szorin (Baku) nyilvántartja az aktív köröket, segít a teleszkópkészítésben. A. P. Porosin (Gorkij) nagy szerepet vállal az iskolai körök napi munkájának egyeztetésében. A. A. Szikoruk (Novoszibirszk) az Alkorok és a Mizarok "atyja", most a 150 mm-es Altairok ügyét próbálja dűlőre vinni.

Néhány kisszövetkezet alakult az amatőrök optikai eszközökkel való ellátására. Hirdetéseiket már a Zemlja i Vszelennaja is közzéteszi.

Szóval, megvagyunk. Ha sikerülne egy központilag engedélyezett amatőr folyóiratot kibocsátani (olyat, mint a Meteor vagy a Courier), mi is számítanánk valamit — és nem is keveset — a világban.

PALKÓ GYULA
Csap, Szovjetunió

Az Alcyone Klub terveiből

Kevesen tudják, hogy az ország egyik legnagyobb amatőr távcsöve Baján van, a Vén-Duna Közművelődési és Szabadidő Egyesület kezelésében működő csillagvizsgálóban. Klubunk 1987-ben alakult, és 1989 szeptemberétől ez a csillagvizsgáló ad otthont összejöveteleinknek.

Klubunk célja az, hogy az amatőr csillagászok részére összejöveteleket, konzultációkat, találkozókát szervezzon. Tagjaink vállalják, hogy a nagy távcsövel és saját műszerekkel bemutatásokat rendeznek, hiszen több éves tapasztalat szerint Baján nagy az érdeklődés a csillagászat iránt. Ehhez azonban az is szükséges, hogy az 50 cm-es távcső felújítása megtörténjen. Így a város belsejében lévő csillagvizsgáló bekapcsolódhatna a kulturális és az idegenforgalmi vérkeringésbe.

Komolyabban érdeklődő klubtagok szívesen próbálkoznának rendszeres, komoly szintű megfigyelésekkel. Megfelelő észlelőprogram megválasztásával akár a "profi" csillagászok munkáját is elő tudják segíteni. Baján és környékén kb. egytucatnyi amatőr csillagász dolgozik. Lehetőségeiket nagyban bővítené az 50 cm-es üzemképes távcső!

POLYÁK JÓZSEF

ELADÓ 42 cm-es Cassegrain-rendszer optikája; f = 2100, nyújtás: 3,5; garantált felbontás 1" alatt. Érdeklődni a szerkesztőségben.

ELADÓ Patrick Moore: Yearbook of Astronomy 1990. (Knézy Tamás tel.: 185-0492)

ELADÓ olcsón, sürgősen egy 15 cm-es tükrös távcső 0-9-es Zeiss-okulárral, fa állvány-nyal. (Szabó Dániel, 1016 Budapest, Dezső u. 9/b., tel.: 156-9386)

ELADÓ 15 cm-es f/6-os tükrű; vállalkok tükröcsiszolást 25 cm-es átmérőig, f/3 fényerőig. (Csatlós Géza, 1021 Budapest, Kuruclesi út 51/b.)